

В кореспонденції рахунків, яка наводиться стосовно СД без об'єднання вкладів враховуються вклад кожного учасника (через основні засоби, нематеріальні активи, виробничі запаси, грошові кошти, найману працю робітників, що задіяні в СД) і відображається одночасно у учасника, який несе витрати та на за балансових рахунках у складі СД.

На основі вище проведених досліджень можна зробити наступні висновки і пропозиції по покращенню обліку СД без об'єднання вкладів. Особливістю спільної діяльності без створення юридичної особи без об'єднання вкладів є те, що така діяльність спрямовує увагу на способи розподілу виручки від спільної діяльності та розподіл прибутку. Важливим є облік такої спільної діяльності, що передбачає здійснюватися аналогічно договору простого товариства, з використанням субрахунків 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» та 685 «Розрахунки з іншими кредиторами». Запропонована методика обліку СД без об'єднання вкладів дозволяє прослідкувати здійснення такої діяльності від отримання товарно-матеріальних цінностей для ведення СД, нарахування заробітної плати робітникам, нарахування амортизації на основні засоби, оприбуткування та реалізації готової продукції до визначення результату СД та розподілу прибутку між учасниками такої діяльності.

Література

1. Ноур Т. Спільна діяльність: правові аспекти / Т. Ноур // Баланс. - № 11. - 2004. - С 41-46.
2. Резнікова В.В. Правове регулювання спільної господарської діяльності в Україні: навч. посіб. / В.В. Резнікова. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 280 с.
3. Голов С.Ф. Облік спільної діяльності за МСБО / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. - 2000.-№ 8.- С. 40 - 49.
4. Омелькін В. Юридичні аспекти спільної діяльності / В. Омелькін // Податки та бухгалтерський облік. - 2004.- № 5. - С. 8 - 12.
5. Яновська Н. Спільна діяльність: новації бухгалтерського обліку / Н. Яновська // Податки та бухгалтерський облік. - 2000.-№ 29. - С. 19 - 24.
6. Гришко Н.В. Вибір методу консолідації фінансових звітів у спільній діяльності / Н.В. Гришко, Л.С. Рогозян // Економіка: проблеми теорії та практики. - Д., 2004. - Вип. 187, т.3. - С. 770-778.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // www.rada.gov.ua.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»// www.rada.gov.ua.
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 31 «Частки в спільних підприємствах»// www.Minfin.gov.ua.

Рецензент докт.еко.наук, професор А.Т. Опря

005.2

*Мошек Г.Є., к.е.н., професор,
Київський національний торговельно-економічний університет*

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ОСНОВНІ ФАКТОРИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСІВ
МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО ЗОВНІШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА**

Особливості та проблеми інтенсифікації процесів менеджменту підприємств почали досліджуватися представниками вітчизняної економічної науки порівняно недавно. Чинником виникнення та постійного посилення уваги до цих проблем є нестабільне зовнішнє оточення організації, що визвано впливом світової економічної та фінансової кризи. Тому виявлення особливостей, факторів та проблем інтенсифікації процесів менеджменту повинні розглядатися як один із найважливіших напрямків діяльності виробничо-торговельних підприємств. Сьогодні виникла необхідність в уточненні складових елементів процесу менеджменту організації, понятійних категорій стандартизації як однієї із форм організації процесу управління, який забезпечує єдність необхідної стабільності і впорядкованості менеджменту підприємства, а також уточнення цілей стандартизації як форми організації процесу менеджменту в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Використання виявлених особливостей і факторів інтенсифікації процесів менеджменту організації сприятиме підвищенню рівня їх ефективної діяльності в сучасних умовах господарювання.

Проблематикою інтенсифікації процесів менеджменту займався чимало вітчизняних та закордонних фахівців [1-8]. Істотний внесок у розроблення проблеми інтенсифікації процесів менеджменту організації зробили: Гріфін Р., Яцура В., Герчикова І.М., Кузьмін О.Е., Мельник О. Г., Мескон М.Х., Мартиненко Н.М., Поршнева А.Г. та інші. Разом з тим, у науковій літературі

недостатньо розкрито особливості та фактори інтенсифікації процесів менеджменту в умовах нестабільного зовнішнього середовища організації, що викликано впливом світової економічної та фінансової кризи.

Метою статті є комплексний аналіз особливостей інтенсифікації процесів менеджменту організації та виявлення основних її факторів та проблем в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Аналіз діяльності підприємств показав, що на інтенсифікацію процесу управління в умовах нестабільного зовнішнього середовища, що визвано світовою економічною та фінансовою кризою, впливає велика кількість факторів різного характеру. Всі вони діють не тільки в своїй сукупності, але і в системі ранжирування зв'язків, суперечливій взаємодії, протидії. Розглянемо зміст, особливості дії та умови обліку кожного з цих факторів, визначаючих інтенсифікацію процесу управління.

Ціль визначає напрямок процесу управління, може грати різну роль як його етап. Це лежить в основі цільового управління – своєрідної форми методологічної і організаційної побудови процесу управління, яка характеризується визначаючим і активним впливом цілі на всі його характеристики [3, с. 87].

Роль цілі як найважливішого фактора інтенсифікації процесу менеджменту проявляється в тому, що вона має визначати засоби її досягнення. Формування цілі відбувається поетапно. Аналіз показав, що ціль тісно пов'язана з прогнозом і виробничим планом, хоча і відмінна від них. План виробництва і реалізації продукції виступає як поетапна конкретизація цілі, необхідна для контролю шляхів її досягнення. Виробничий план, що затверджений в якості регламенту, стає крім цього і засобом досягнення цілі. Тому він повинен відповідати цілі і виходити з неї.

Прогноз виробничої діяльності визначає напрямок розвитку системи менеджменту, ціль – найбільш прийнятний її стан, виробничий план – шляхи і засоби досягнення поставлених цілей.

Прогнозування виробничої діяльності повинно передувати визначенню цілі не тільки в методологічному відношенні, але і в організації процесу менеджменту [6, с. 186].

В умовах нестабільного зовнішнього середовища науково обґрунтоване прогнозування вкрай важливо не тільки в масштабах всього народного господарства чи галузі, але і на окремому підприємстві.

Найважливішим фактором, визначаючим інтенсифікацію процесу менеджменту, являється і його методологія [7, с. 456]. В методології процесу менеджменту важливим є зв'язок методів, заснований на їх внутрішніх особливостях, на їх загальності та відмінності. Вона характеризує також послідовність управлінських операцій і процедур, які відображають природу, призначення та особливість управлінської праці, припускає виділення послідовності етапів, в рамках яких використовуються різні методи управлінської діяльності. Етапи повинні відображати як загальні риси трудової діяльності людини, так і специфічні риси управлінської праці [8, с. 640]. Виходячи з цього, можна уявити процес менеджменту як послідовність таких його етапів: етапу цілепокладання, етапу оцінки ситуації, етапу визначення проблеми, вирішення якої передбачає вплив, і етапу управлінського рішення.

Найважливішою тенденцією розвитку сучасного підприємства є інтенсифікація виробництва продукції та її реалізація кінцевим споживачам. Науково-технічний прогрес та намагання власників підприємств системно впроваджувати інновації, створює сприятливі для неї умови, але вони не завжди достатньо повно реалізуються. Як показали дослідження, це, як правило, залежить від процесу менеджменту, який гальмує процес виробництва продукції та її реалізації, зтягуючи розробку необхідного управлінського рішення і обробку надлишкової інформації. Недостатність інтенсифікації виробництва часто визначається і поспішністю рішень, які ухвалюються на різних рівнях управління організацією та їх невисокою якістю. Звідси виникає необхідність інтенсифікації всього процесу менеджменту, від якої у значній мірі залежить можливість і реальне втілення інтенсифікації виробництва та збуту продукції.

Особливості процесу менеджменту підприємством заключається в безпосередньому його з'єднанні з процесом виробництва і збуту продукції, як з процесом матеріального руху предметів праці, виробів. На підприємстві відбувається безпосереднє з'єднання управлінської та виробничої праці. Циклічність і ритми процесу менеджменту визначаються потребами процесу виробництва і здійснюють зворотний вплив на його ритмічність. На процеси менеджменту підприємством впливають типи виробництва (масовий, крупносерійний, дрібносерійний, одиничний) [9, с. 64]. В кожному з них процес менеджменту будується по-різному. В одному випадку посилюється оперативне управління, досягнення його неперервності, своєчасності всіх актів управлінської дії, в іншому – організаційна перебудова.

Процес управління на підприємстві характеризується також і деяким переваженням організаційно-технічних робіт, чого не можна сказати про процес управління більш високого рівня, де переважають роботи економічного змісту. Аналогічну специфіку можна побачити і при аналізі процесу управління по структурі використаної інформації, методології розробки управлінських рішень, факторіальній основі цілепокладання і оцінки ситуації, за видами організаційної діяльності.

Дослідження практики діяльності вітчизняних підприємств показує, що етапи процесу менеджменту можуть взаємодіяти один з одним по-різному. Можливі різні методологічні типи процесу управління, які виділяються по характеру взаємодії між окремими його етапами. Їх вибір у співвідношенні з особливостями цілі і ситуації, характером вирішуваної проблеми також досить значно впливає на інтенсифікацію процесу управління.

В сучасних умовах господарювання організація процесу управління – другий найважливіший фактор його інтенсифікації. Основана на поділі та кооперації управлінської праці, спеціалізації його окремих операцій та видів, вона припускає побудову та упорядкування процесу управління в часі і просторі, тобто суміщення чи поділі окремих операцій, їхній розподіл по спеціально виділеним ланкам, інтервалам часу, встановлення зв'язків спільного виконання операцій.

Вид організації процесу менеджменту залежить від визначених видів організаційного впливу. Це можуть бути регламентовані, нормативні, інструктивні, дисциплінарні, розпорядчі впливи.

Як показує аналіз, в різних підприємствах існують визначений пріоритет того чи іншого види організаційного впливу. Цим і визначається особливість виду організації. В одних випадках можна заздалегідь передбачити всі умови виконання роботи, всі можливі ситуації і розробити регламенти, за допомогою яких без оперативного втручання керівництва підприємства можна регулювати хід виконання роботи, в інших – пріоритет віддається нормативам, які встановлюють діапазон відхилень при визначених умовах роботи. Організація процесу менеджменту безпосередньо визначає його інтенсифікацію через співвідношення, поєднання, відповідність в організації регламентів, нормативів та інструкцій, їх дисциплінарна підтримка і своєчасну корективу чи доповнення за допомогою розпорядчого впливу.

В сучасних умовах господарювання в управлінні виробництвом та збутом продукції все частіше виникають проблеми комплексного характеру, а рішення їх нерідко знаходиться в компетенції організаційно роз'єднаних ланок системи управління. Їх контакти взаємодії не передбачені часто існуючими положеннями, інструкціями, що орієнтовані головним чином на статистику управління.

Як показує практика діяльності відомих вітчизняних і зарубіжних фірм (компаній) таких як «McDonalds», «IBM», «Disney», «Рошен», «Microsoft» однією із ефективних форм, які забезпечують єдність необхідної стабільності і процесуальної впорядкованості менеджменту є стандартизація процесу управління. Об'єктами стандартизації стають прогресивні форми організації менеджменту. Раніше стандартизація використовувалася головним чином для регулювання техніко-технологічних процесів виробництва, які і визначали її форми, сформовані традиції, але в останні роки стандартизація стала використовуватися як форма організації праці, в тому числі і праці управлінської.

Організація менеджменту як об'єкт стандартизації на відміну від інших процесів специфічна. Це організаційний вплив на людей, безпосередній результат не такий видний, предметний і вимірюваний. Через те тут не можливий традиційний підхід до стандартизації, тяжко встановити та виміряти відхилення, точно виявити співвідношення вимогам, передбачити та оцінити практичний результат менеджерської діяльності. І тим не менше, вдосконалення стандартизації менеджменту можливе і може дати значний позитивний ефект як форма його організації. В практиці управління зараз діє велика кількість організаційних положень, які регламентують і нормують діяльність системи управління. Ці регламенти і нормативи є своєрідними стандартами, правда, лише в тому випадку, якщо вони складені «по-стандартному».

Практика діяльності підприємств підтверджує, що існуючі організаційні положення не відповідають один одному не тільки по формі, але підчас протиріч'я по своєму змісту. В них немає єдності вимог. Часто вони не достатньо чітко і повно формулюють задачі менеджменту, конкретні функції, не мають вказівок на ступінь відповідальності. Це і приводить до паралельності в роботі, деструктивним конфліктам, бюрократизму та ін., а більшість проблем, які постійно виникають в процесі виробництва і збуту продукції, при такій організації управління не знаходять «адресу» свого рішення в системі менеджменту.

В сучасних умовах господарювання стандартизація процесу менеджменту передбачає уніфікацію всіх організаційних вимог і положень, складання їх за єдиними правилами, максимально

повне відображення всіх виникаючих і які можуть виникнути проблеми управління. Але такі положення, навіть складені «по-стандартному», відображають лише статику управління. Вони містять перелік постійних завдань, прав, відповідальності і недостатньо повно відображають процесуальну сторону діяльності ланок системи управління, тобто процес управління. Тому стандарти менеджменту повинні бути регламентовані і нормовані шляхом: послідовністю виконання визначених робіт; визначення обов'язковості процедури, яка супроводжує ці роботи; міри часу і строків виконання робіт; взаємодія ланок системи менеджменту при виконанні робіт.

Інтенсифікація процесів менеджменту – це одна з найважливіших задач, вирішити яку можна лише за умови комплексного збалансованого врахування всіх факторів, її визначаючих. Фактори інтенсифікації менеджменту організації включають в себе ціль управління, методологію процесу управління, його організацію, інформаційне забезпечення, тип, структуру системи, використання сучасної техніки менеджменту, взаємодію всіх ланок в процесі управління, кадри управління.

Основними цілями поглибленої стандартизації як форми організації процесу менеджменту є: прискорення процесів управління і забезпечення більшою організаційною чіткістю в узгодженості спільної роботи різних ланок; розвантаження лінійних менеджерів від робіт, що пов'язані з оперативною координацією діяльності ланок в процесі управління; забезпечення єдності процесів менеджменту, їх системності і комплексності в умовах поглибленої спеціалізації управлінських робіт.

Дослідження процесів менеджменту організації в умовах нестабільного зовнішнього середовища показує необхідність, важливість і перспективність їх інтенсифікації, яка визначає перспективні тенденції розвитку організації, такі як прискорення науково-технічного прогресу, система впровадження інновацій, зростання ефективності діяльності, маневреність та гнучкість.

Література

1. Герчикова И.Н. Менеджмент: учеб. / И.Н. Герчикова. - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ, 2001. – 501с.
2. Гріфін Р. Основи менеджменту: підруч. наук. ред. В. Яцура, Д. Олесевич. – Львів: Бак, 2001. – 624 с.
3. Дубров Г.М. Технология программно-целевого управления: учеб. пособ. / Г.М. Дубров.- К., Техника, 1986. –206 с.
4. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К.: Академ видав, 2007. – 464 с.
5. Мартиненко Н.М. Основи менеджменту: навч. посіб. / Н.М. Мартиненко.- Вид-во «Каравела», 2005. – 494 с.
6. Управление организацией: учеб. Под. ред. А. Г. Поршнева, М. А. Соломатина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.:ИНФРА-М, 2000. – 721с.
7. Обер-Крис Дж. Управление предприятием: учеб. пособ. – М.: 1998. – 605 с.
8. Роббинс С.П. Менеджмент: учеб. пособ. Пер. с англ. – 6-ое изд. – М.: Вильямс, 2004. – 770 с.
9. Ру С. Управление предприятием: учеб. пособ. Пер с франц. – К.: Основы, 1995. – 720с.

Рецензент докт.экон.наук, профессор С.И. Бай

622.012.2

*Лозинський І.Є., к.е.н., доцент,
Національний гірничий університет*

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВУГЛЕДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ

Ефективність виробництва ставиться до числа ключових категорій ринкової економіки, що безпосередньо пов'язана з досягненням кінцевої мети розвитку суспільного виробництва в цілому й кожного підприємства зокрема. Проблеми використання виробничих можливостей у промисловості, зокрема гірничодобувної, приділяли велику увагу протягом усього періоду розвитку сучасної економіки. Так, неодноразово вказувалося на необхідність більш раціонально використати виробничі потужності, ширше впроваджувати високопродуктивну техніку, удосконалювати структуру й вчасно оновлювати діючі основні фонди. Відомо, що повне використання створених виробничих потужностей можливо на основі підвищення інтенсифікації й концентрації виробництва, що забезпечують значне поліпшення всіх техніко-економічних показників роботи. Виробнича потужність гірничих підприємств й, зокрема вугільних шахт, є важливим комплексним показником, необхідним для вдосконалення планування, організації й управління виробництвом. При нерівномірності розвитку технічної бази вуглевидобутку (не тільки з виїмки, але й з підготовки фронту робіт) створюються «вузькі місця», що стримують подальше освоєння внутрішніх потенційних «потужних ланок». Недовикористовувані «потужні ланки» залишаються по суті втратами виробничої потужності й